

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї**

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр та найменування галузі знань)

спеціальність 053 Психологія

(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Психологія

(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ 2024

РОЗРОБНИК силабусу (доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук)

Світлана МІТІНА
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 19 від 13.06.2024

Завідувач кафедри
Лариса ТАРАСІЮК
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми 053 Психологія
(кандидат психологічних наук, доцент)

Олена ДУБЧАК
(підпис)

Рецензії/відгуки (зазначити від кого, за наявності)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Психологія сім'ї, ВК
2. Статус навчальної дисципліни	Вибірковий компонент
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2й рік навчання, 4 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	4 кредити ЄКТС (120 год), з них: 40 годин аудиторного навантаження (20 годин лекційних, 20 годин семінарських занять) та 80 г. самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
6. Інформація про консультації	За запитом здобувача вищої освіти в онлайн форматі
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Мітіна Світлана Володимірівна (кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, <i>філософії та суспільних наук</i>)
9. Контактна інформація викладача	mitina.svitlana@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на вебсайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Вивчення цієї дисципліни сприяє формуванню у здобувачів отримують знання про структуру та головні функції сім'ї, сімейних відносин та причини їх порушення.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	<p>Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти комплексного розуміння структури, функції сім'ї та причини їх порушення, про основні типи сімейного виховання та специфіку розвитку сімейних відносин в Україні.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сформувати у студентів розуміння сім'ї як малої соціальної групи, її структури та функції; • Ознайомити студентів із історії розвитку сімейних відносин, сучасні

	<p>уявлення і тенденції розвитку шлюбно-сімейних відносин.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сформувати знання про етапи розвитку сім'ї та кризами сімейних стосунків; • Сформувати знання про специфіку подружніх і дитячо-батьківських стосунків та причини їх порушення • Сформувати знання про типи сімейного виховання та негативні наслідки хибних типів виховання.
<p>Формат проведення дисципліни</p>	<p>Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, бесіди і дискусії, вирішення практичних завдань, кейс-метод .</p> <p>Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься при роботі в дистанційному режимі - Google Classroom.</p> <p>У дистанційному режимі лекції / практичні заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet.</p> <p>Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom та корпоративну пошту.</p>

1. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
<p>Тема 1. Поняття шлюбу та сім'ї. 1.1 Розкрити сутність поняття шлюбу та сім'ї, типова мотивація шлюбно-сімейних відносин. Ознайомити з передумовами шлюбно-сімейних відносин. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин 1.2 Історія становлення інституту сім'ї та тенденції розвитку сучасної сім'ї Специфіка розвитку сімейних стосунків в Україні. Сучасні тенденції розвитку сімейних відносин.</p>	лекція	Поточний; Бесіда	4
	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; дискусія; інд.опитування; виконання письмових завдань	4
<p>Тема 2. Структура, функції, етапи розвитку сім'ї. 2.1 Сім'я як соціальна група і як система. Поняття та фази життєвого циклу сім'ї. Структура сім'ї. Функції сім'ї. Критерії нормального функціонування сім'ї. 2.2 Різновиди дисфункцій сім'ї та причини їхнього виникнення. Типологія сім'ї відповідно до структури та функцій. особливості розвитку дітей у неповних сім'ях.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4
	семінарське заняття	Поточний; інд. опитування; вирішення практичних завдань; виконання письмових завдань	4
<p>Тема 3. Сімейні взаємини та подружні стосунки. 3.1. Особливості процесу розвитку сімейних взаємин і подружніх стосунків відповідно до етапу розвитку сім'ї. Особливості взаємин симблінгів. 3.2 Базові чинники задоволеності шлюбом Динаміка емоційних взаємин у шлюбі</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4
	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; дискусія; виконання письмових завдань	4

<p>Тема 4. Дитяче-батьківські стосунки. 4.1 Особливості розвитку дитяче-батьківських стосунків відповідно віку дитини. Психологічна допомога сім'ї в період "кризи підліткового віку" Проблема сепарації повнолітніх дітей.</p> <p>4.2 Типи сімейного виховання. Наслідки хибного типу виховання на психічний розвиток і соціалізацію дитини. Методи вивчення дитяче-батьківських стосунків у сім'ї.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4
	семінарське заняття	Усне опитування; Вирішення ситуативних задач; робота в малих групах, вирішення кейс-завдань	4
<p>Тема 5. Проблема сімейних конфліктів і розлучення. 5.1. Поняття, основні фази та стадії розлучення. Основні мотиви та фактори ризику розлучень. Мотиви розлучень у чоловіків та жінок. Роль психолога щодо попередження розлучень. Види повторних шлюбів. Мотиви до вступу в повторній шлюб. Основні проблеми повторних шлюбів. 5.2 Причини сімейних конфліктів і методи їх попередження і вирішення. Роль психолога у профілактики сімейних конфліктів.</p>	лекція	Бліц-опитування	4
	семінарське заняття	Поточний; презентація доповідей; Усне опитування; Вирішення ситуативних задач; робота в малих групах, вирішення кейс-завдань	4

3. Організація самостійної роботи студентів

3.1. Підготовка до семінарських занять. Завдання з навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» розробляються викладачем і передбачають тематичний перелік теоретичних та практичних завдань до кожного заняття, перевірку мультимедійних презентацій матеріалу доповідей, вирішення кейс-завдань.

3.2. Матеріали для самоконтролю та самостійної підготовки.

Самостійна робота студентів (СРС) передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом передбаченим тематичним планом дисципліни,

самостійне опрацювання тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи вноситься в перелік питань підсумкового контролю який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять. Теми доповідей для СРС:

Тематика доповідей, презентації для виступів студентів:

1. Зародження та розвиток сім'ї на початкових етапах існування людства: патріархат, матріархат, полігамія, поліандрія.
2. Особливості шлюбів та сімей в стародавньому світі та у Середньовіччі.
3. Розвиток шлюбно-сімейних відносин на Україні.
4. Національні особливості сімейних відносин.
5. Сучасний стан розвитку шлюбно-родинних взаємин.
6. Альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин
7. Проблеми та особливості розвитку дітей у неповних сім'ях.
8. Мотивація вступу до шлюбу. Позитивні та негативні дошлюбні фактори.
9. Основні мотиви та фактори ризику розлучень. Мотиви розлучень у чоловіків та жінок.
10. Сімейні конфлікти, їх характеристика та причини.
11. Типи і стилі батьківського виховання.
12. Ролі батька та матері в сімейному вихованні.
13. Типові порушення сімейного виховання.
14. Методи вивчення дитячо-батьківських стосунків у сім'ї.
15. Методи вивчення сімейних відносин.
16. Сімейне консультування як форма роботи з сім'єю

3.3. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання з дисципліни «Психологія сім'ї»: презентації, доповіді, есе та інші види індивідуальних завдань, запропонованих викладачем, сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни «Психологія сім'ї»: виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює усі основні теми дисципліни.

При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали.

4. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

7. Політика дисципліни.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання завдань відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватися в онлайн/змішаній формах за погодженням із керівником курсу.

8. Система оцінювання та вимоги.

Здобувач допускається до складання заліку з дисципліни, якщо ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни.

Залік - це форма підсумкового (семестрового) контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння здобувачами навчального матеріалу на підставі поточного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних, семінарських і лабораторних, індивідуальних заняттях), так і результатів виконання самостійних завдань.

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями:

- 0% завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів	Форма контролю
Робота на семінарському занятті	6	10	60	Залік
Виконання завдань для самостійної роботи	8	5	40	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік :60+40 = 100				

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	«зараховано»	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-89		Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-79		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74		Задовільно -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68		Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59	«не зараховано»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки

F	1-29		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу 3 повторним
---	------	--	---

9. Рекомендовані джерела інформації:

Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)

Основна література

1. Максимова Н.Ю. Психологія соціальної роботи із проблемними сім'ями: навч. посіб. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2017. 462 с.
2. Помиткіна Л.В., Злагодух В.В., Хімченко Н.С., Погорільська Н.І. Психологія сім'ї: навч. посібник. Київ: Вид-во нац. Авіац. Ін-ту «Нау-друк», 2010. С.376с.
3. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї: навчальний посібник. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 436с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. www.nbuv.gov.ua/ – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
2. Directory of Open Access Books [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.doabooks.org>
3. Цифрова бібліотека тематичних текстових збірок [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://www.twirpx.com>